

Binnenlaten of buitensluiten?

U heeft toegang tot dit artikel dankzij een abonnee van *De Groene*

[In het nieuws](#)

Binnenlaten of buitensluiten?

Dat Ongehoord Nederland zijn plek in het publieke bestel dreigt te verliezen, legt een fundamenteel dilemma bloot: hoeveel ruimte moet een democratie bieden aan haar eigen uitdagers? Terwijl de omroep tegen de grenzen van het bestel aanloopt, kan uiterst rechts zich online vrijwel ongehinderd blijven verspreiden.

Rianne Letschert, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, staat de pers te woord op het ministerie van Algemene Zaken over omroep Ongehoord Nederland (ON!) na een gesprek met directeur Peter Vlemmix, Den Haag, 8 september © Sem van der Wal / ANP

In de analyses van de opmars van uiterst rechts gaat het vaak over *'the authoritarian playbook'*. In dat zogenaamde handboek staat beschreven hoe macht te verwerven, hoe de democratische rechtsstaat af te breken en hoe woede tegen elites, migranten en andere zondebokken laaiend te houden. Onderdeel van het script: zorg dat je het medialandschap naar je hand zet.

Maar dan is het wel belangrijk om zelf je boekhouding en *governance* op orde te hebben. Dat rechtse relzender Ongehoord Nederland haar plek in het bestel lijkt verliezen is daarop terug te voeren. Zonder sancties van het Commissariaat voor de Media vanwege belangenverstrengeling en gebrekkige financiële administratie was er geen gevulde emmer geweest die overliep nadat hoofdredacteur Joost Niemöller op camera Hitler prees als voorbeeld van de strijd tegen een 'ontwortelde internationale klik'.

De verantwoordelijke minister Rianne Letschert presenteerde zichzelf als scheidsrechter. De regels dwongen haar tot dit besluit, stelde ze. Met zo'n formalistische benadering laat de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een belangrijke taak liggen. Een uitleg waarom die regels belangrijk zijn, en waarom ze bijdragen aan een publieke omroep als onderdeel van een gezonde democratie, had niet misstaan. Een publieke omroep is onvermijdelijk politiek: het wordt bekostigd uit collectieve middelen en de uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt bij een verkozen regering. Ongehoord Nederland zelf smeedt politiek en media aaneen: Paul Cliteur is zowel toezichthouder bij de omroep als prominent lid van Forum voor Democratie. Een oprichter van de omroep, Reinette Klever, werd minister namens de PVV. Doen alsof het enkel om formaliteiten gaat voedt het zelfbeklag van uiterst rechts alleen maar.

De saga rond Ongehoord Nederland past in de worsteling van democratieën met hun interne uitdagers. De vraag of antirechtsstatelijke partijen een plek mogen hebben in het parlementaire bestel verschilt in de grond weinig van de vraag of een omroep als Ongehoord Nederland aanspraak mag maken op publiek geld en zendtijd. Democratie anno 2026 is voor een belangrijk deel de afweging tussen binnenlaten of buitensluiten geworden.

Hoe dat werkt is ook te zien aan verkiezingsuitslag in de Duitse deelstaat Saksen-Anhalt. Daar behaalde de AfD een overwinning, ondanks het feit dat andere partijen samenwerking met rechts-extremisme uitsloten. Maar om kiezerssteun te beteugelen werkt deze Brandmuur niet. In sommige lezingen draagt

de pariastatus juist bij aan de electorale aantrekkingskracht van deze partij. En dus verschuift ook in Duitsland de discussie naar de vraag of binnenlaten niet een betere optie is, in de hoop dat daar een matigende werking uitgaat.

Het internationale bewijs dat macht en verantwoordelijkheid scherpe randjes botter maken blijft dun – met de VS als ultieme casus. Maar uiteindelijk laat het democratische inclusie-vraagstuk zich niet abstract beantwoorden. De praktijk is rommelig, en de poortwachters maken wel eens een vergissing. Dit is de voorlopige Nederlandse optelsom: de PVV mocht meeregeren. Ongehoord Nederland kreeg een licentie. Den Haag liep vast, het kabinet viel en een deel van de kiezers trok verder, op zoek naar nieuwe ondertunneling van de liberale democratie. Op de publieke omroep was even een hoekje ingericht voor complotdenkers, racisten en Hitler-bewonderaars. Het collectieve lichaam had last van ontsteking, maar uiteindelijk werd die weer uitgezweet. Onder de streep werkt het systeem: het is relatief open en er zijn, uiteindelijk, grenzen.

Die conclusie geldt althans voor het deel waarover collectief besloten wordt. Het inmiddels veel invloedrijkere digitale domein ligt helemaal open. Ongehoord Nederland kan zich zonder veel moeite voegen in het uitdijende landschap van online rechtse programmering. De boosheid over het dreigende verlies van hun omroepstatus gaat dan ook niet om bereik, maar om erkenning door precies het bestel waarop ze hun pijlen hebben gericht.